

УДК 343.352:351.74

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2025-3-17>

Пушкар Олег Анатолійович,

кандидат юридичних наук,

докторант кафедри кримінального права і процесу,

Державний податковий університет,

вулиця Університетська, 31, м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-4194-1754>

ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЙ, ОБІЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ СЛУЖБОВИМИ ОСОБАМИ ЯК НАЙПОШИРЕНІШЕ КОРУПЦІЙНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Анотація. У цій статті розглядається правова природа прийняття неправомірної вигоди службовими особами, а також особливості кваліфікації цього діяння відповідно до чинного законодавства України як найпоширенішого корупційного правопорушення у службовій сфері. Особливу увагу приділено аналізу механізмів протидії цьому явищу, які включають і превентивні заходи, й ефективне розслідування та притягнення винних до відповідальності. Адже лише системний підхід до боротьби з корупцією може забезпечити її поступове викорінення та відновлення довіри громадян до держави. Вказано, що ця проблема вимагає не лише посилення кримінально-правового реагування, але й формування антикорупційної культури, що базується на принципах доброчесності, прозорості та відповідальності.

Підкреслено, що корупційні правопорушення, пов'язані з прийняттям пропозицій, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовими особами, мають серйозний вплив на суспільні відносини та функціонування державних інститутів, маючи численні негативні наслідки, з-поміж яких: 1) підрив довіри до держави (громадяни втрачають віру в здатність державних органів діяти в їхніх інтересах, що може призводити до соціальної напруги та політичної нестабільності); 2) економічні втрати (корупція створює додаткові витрати для бізнесу та громадян, знижує ефективність використання бюджетних коштів і стримує інвестиції); 3) нерівність і дискримінація (особи, які не готові платити хабарі, можуть бути позбавлені доступу до певних послуг чи можливостей); 4) гальмування реформ (корупційні практики перешкоджають впровадженню реформ, спрямованих на модернізацію державного управління та поліпшення якості життя громадян). Зауважено, що важливим напрямом протидії корупції є превентивні заходи, спрямовані на формування антикорупційної культури у суспільстві. Це передбачає посилення освітніх ініціатив, спрямованих на підвищення обізнаності громадян про негативні наслідки корупції, а також розвиток механізмів громадського контролю за діяльністю службових осіб. Ефективна боротьба з цим видом корупції можлива лише за умови вдосконалення законодавчої бази, підвищення ефективності правоохоронної діяльності та активного залучення громадянського суспільства до процесів моніторингу та контролю.

Ключові слова: корупція, кримінальна відповідальність, неправомірна вигода, антикорупційна культура, службова особа, доброчесність, прозорість, корупційні діяння, злочин.

Pushkar Oleh. Acceptance of an officer's official offense, promise, or receiving an improper benefit as the most common corruption offense

Abstract. This article examines the legal nature of accepting undue benefit by officials, as well as the features of the qualification of this act in accordance with the current legislation of Ukraine, as the most common corruption offense in the official sphere. Particular attention is paid to the analysis of mechanisms for combating this phenomenon, which include both preventive measures and effective investigation and bringing the guilty to justice. After all, only a systematic approach to combating corruption can ensure its gradual eradication and the restoration of citizens' trust in the state. It is indicated that this problem requires not only strengthening the criminal law response, but also the formation of an anti-corruption culture based on the principles of integrity, transparency and responsibility.

It is emphasized that corruption offenses related to the acceptance of an offer, promise, or receipt of an improper benefit by officials have a serious impact on public relations and the functioning of state institutions, having numerous negative consequences, including: 1) undermining trust in the state (citizens lose faith in the ability of state bodies to act in their interests, which can lead to social tension and political instability); 2) economic losses (corruption creates additional costs for business and citizens, reduces the efficiency of the use

of budget funds and deters investment); 3) inequality and discrimination (persons who are not willing to pay bribes may be deprived of access to certain services or opportunities); 4) inhibition of reforms (corrupt practices impede the implementation of reforms aimed at modernizing public administration and improving the quality of life of citizens). It is indicated that an important direction of combating corruption is preventive measures aimed at forming an anti-corruption culture in society. This involves strengthening educational initiatives aimed at raising public awareness of the negative consequences of corruption, as well as developing mechanisms for public control over the activities of officials. Effective combating of this type of corruption is possible only if the legislative framework is improved, the effectiveness of law enforcement activities is increased, and civil society is actively involved in monitoring and control processes.

Key words: *corruption, criminal liability, illicit gain, anti-corruption culture, official, integrity, transparency, corrupt acts, crime.*

Вступ. Корупція є однією з найбільш серйозних загроз для демократичного розвитку, верховенства права та ефективного функціонування державних інституцій. Особливу увагу в цьому контексті варто приділити проблемі прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовими особами, що є однією з ключових форм корупційних діянь.

Корупція у формі прийняття неправомірної вигоди службовими особами є однією з найбільш поширених і небезпечних форм порушення закону. Вона підриває довіру до державних інституцій, сприяє посиленню соціальної нерівності та завдає значної шкоди економічному розвитку країни. Отже, ефективна протидія цьому явищу є необхідною умовою для побудови правової держави.

Матеріали та методи. Для дослідження окресленої теми доцільно використати метод аналізу нормативно-правових актів для визначення правових основ кваліфікації таких діянь. Також доцільно застосувати метод моделювання для розробки рекомендацій щодо вдосконалення механізмів запобігання та протидії корупції серед службових осіб. Такий підхід забезпечить всебічне розкриття проблематики та сприятиме формулюванню дієвих пропозицій у сфері антикорупційної діяльності.

Різноманітні аспекти протидії корупції, зокрема такі протизаконні діяння, як прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовими особами, стали предметом наукової уваги таких вчених, як: О. М. Бандурка, О. М. Гумін, М. Б. Желік, С. І. Задніченко, В. С. Канцір, О. В. Кришевич, В. П. Кушпін, О. М. Литвинов, А. В. Мовчан, Н. І. Обушна, В. Л. Ортинський, П. Л. Фріс,

М. І. Хавронюк, В. Б. Харченко, С. В. Якімова, Н. М. Ярмиш та ін. Аналіз цих та інших праць дозволяє з'ясувати юридичну природу зазначених дій, їх наслідки для суспільства та механізми протидії.

Результати. Корупція становить одну з найсерйозніших загроз для функціонування правової системи будь-якої держави, оскільки вона руйнує суспільну довіру до владних структур, порушує принципи законності та справедливості, а також сприяє виникненню умов для поширення інших злочинних явищ. Як зазначають Д. Ю. Мартинов та Н. І. Обушна, ураження більшості національних інститутів публічної влади «вірусом корупції» призводить до деструктивних змін у соціально-економічній сфері, спричиняє деградацію правоохоронних і судових органів, систем освіти та охорони здоров'я. Такі процеси значно сповільнюють проведення необхідних соціально-економічних реформ, ускладнюють досягнення цілей сталого розвитку, впровадження європейських стандартів життя та перешкоджають утвердженню держави як впливового учасника міжнародної спільноти [1].

Корупція, за визначенням М. В. Кікалішвілі, є складним соціокультурним явищем, яке має значний деструктивний потенціал, здатний підривати функціонування суспільних і державних інституцій. За відсутності ефективних заходів протидії корупція поширюється на всі рівні та сфери життя суспільства, впливаючи не лише на окремих осіб, але й на цілі організації [2, с. 124].

У цьому контексті особливе значення має дослідження правової природи корупційних правопорушень, зокрема тих, які пов'язані з прийняттям пропозиції, обіцянки або одер-

жання неправомірної вигоди службовими особами. Попри численні зусилля держави щодо протидії корупції, це правопорушення залишається одним із найпоширеніших. Основними причинами його поширеності є:

1. Недосконалість системи контролю. У багатьох випадках механізми внутрішнього та зовнішнього контролю за діяльністю службових осіб є недостатньо ефективними. Відсутність належного нагляду створює умови для зловживань.

2. Низький рівень правосвідомості. Частина службових осіб не усвідомлює наслідків своїх дій або не вважає їх протиправними через поширеність подібних практик у суспільстві.

3. Економічні фактори. Низький рівень заробітної плати у державному секторі нерідко спонукає службових осіб до пошуку додаткових джерел доходу, навіть якщо вони є незаконними.

4. Соціальні та культурні чинники. У деяких регіонах корупція сприймається як «норма» або «традиція», що ускладнює боротьбу з цим явищем.

5. Недостатня невідворотність покарання. Слабкість антикорупційних органів і судової системи сприяє відчуттю безкарності серед порушників.

Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовими особами має численні негативні наслідки як для державних інституцій, так і для суспільства загалом. З-поміж них варто назвати: 1) підірвання довіри до держави (громадяни втрачають віру в здатність державних органів діяти в їхніх інтересах, що може призводити до соціальної напруги та політичної нестабільності; 2) економічні втрати (корупція створює додаткові витрати для бізнесу та громадян, знижує ефективність використання бюджетних коштів і стримує інвестиції); 3) нерівність і дискримінація (особи, які не готові платити хабарі, можуть бути позбавлені доступу до певних послуг чи можливостей); 4) гальмування реформ (корупційні практики перешкоджають впровадженню реформ, спрямованих на модернізацію державного управління та поліпшення якості життя громадян).

Безперечно, такому стану речей сприяє значна кількість чинників, до переліку яких А. В. Мовчан та М. А. Мовчан відносять надзвичайно суттєвий – недоліки кадрової політики в управлінській сфері [3, с. 73–76].

Водночас, на думку О. Г. Боднарчука, практикою перевірено, що поширенню корупції найчастіше сприяють низький професіоналізм і некомпетентність співробітників [4, с. 84].

Вчений зазначає, що корупційні ризики зумовлені недосконалістю правового регулювання питань, пов'язаних із проходженням державної служби, і проявляються у різних формах. Зокрема, вони можуть виникати через порушення встановлених законодавством обмежень, що стосуються державної служби, або у процесі виконання державними службовцями своїх професійних обов'язків [4, с. 84].

Отож варто зазначити, що корупційне правопорушення – це протиправне діяння, яке вчиняється службовими особами з метою отримання особистої вигоди або переваг для себе чи третіх осіб шляхом зловживання своїм службовим становищем. Натомість законодавство України визначає корупцію як використання владних повноважень або службового становища з метою отримання неправомірної вигоди [5]. Основними елементами такого правопорушення є суб'єкт (службова особа), об'єктивна сторона (дії, що порушують закон), суб'єктивна сторона (умисел) та об'єкт (суспільні відносини у сфері публічного управління).

Згідно із Кримінальним кодексом України прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою кваліфікується як злочин, передбачений статтею 368 КК України [6]. Важливо зазначити, що це правопорушення має складний характер, оскільки охоплює різні форми злочинної поведінки: від прийняття пропозиції до фактичного отримання вигоди.

Подаючи криміналістичну характеристику прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди, Е. О. Ушкаренко зазначає, що криміналістична характе-

ристика випадків прийняття пропозиції, обіцянки або отримання суддями неправомірної вигоди містить такі ключові складники: 1) дані про особу правопорушника; 2) методи підготовки, здійснення та приховування злочинного діяння; 3) слідову картину, що залишається після вчинення злочину; 4) умови, за яких відбулося правопорушення; 5) об'єкт злочинного посягання [7, с. 535].

Науковець зазначає, що теоретичні засади криміналістичної характеристики відіграють важливу роль у розробці методики розслідування випадків прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди. Криміналістична характеристика виступає ключовим орієнтиром для слідчого чи детектива, допомагаючи визначити оптимальний напрям розслідування, сформулювати робочі версії та обрати ефективні тактичні прийоми для проведення окремих слідчих (розшукових) або негласних слідчих (розшукових) заходів, враховуючи специфіку конкретної ситуації [7, с. 535].

Ключовим аспектом правової кваліфікації є визначення неправомірної вигоди. Термін «неправомірна вигода» охоплює будь-які матеріальні або нематеріальні блага, які не передбачені законом або угодами, що регулюють діяльність службової особи. Тобто вона може бути матеріальною (гроші, майно, послуги) або нематеріальною (пільги, привілеї, знижки та інші переваги). Суттєвим елементом цього злочину є наявність прямого чи непрямого зв'язку між отриманою вигодою та виконанням або невиконанням службовою особою своїх обов'язків. Законодавство чітко встановлює, що навіть обіцянка чи пропозиція такої вигоди вже становить склад злочину.

Суб'єктом цього виду корупційного правопорушення є службова особа – фізична особа, яка виконує організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарські функції у державних органах, органах місцевого самоврядування чи інших установах. Особливість цього суб'єкта полягає у тому, що він наділений владними повноваженнями, які можуть бути використані для отримання неправомірної вигоди.

Важливо також враховувати спеціальні ознаки суб'єкта. Наприклад, якщо службова особа займає відповідальне чи особливо відповідальне становище (державні службовці високого рівня), це може бути обтяжуючою обставиною у визначенні ступеня відповідальності.

Об'єктивна сторона корупційного правопорушення включає діяння (прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди), спосіб його вчинення (безпосередньо чи через посередників) та наслідки. Діяння може бути як активним (наприклад, вимагання вигоди), так і пасивним (прийняття пропозиції чи обіцянки).

Особливу увагу варто приділити доказуванню факту прийняття пропозиції чи обіцянки. Відсутність матеріального підтвердження такого діяння не виключає можливості його кваліфікації як злочину, якщо є інші докази (свідчення, аудіо – чи відеозаписи).

У цьому контексті Д. О. Шумейко зазначає, що об'єктивна сторона злочину, передбаченого частиною першою статті 368 Кримінального кодексу України, охоплює такі дії службової особи: 1) прийняття пропозиції щодо надання неправомірної вигоди для себе або третьої особи; 2) прийняття обіцянки щодо надання неправомірної вигоди для себе або третьої особи; 3) отримання неправомірної вигоди для себе або третьої особи; 4) висловлення прохання про надання неправомірної вигоди для себе або третьої особи [8, с. 41–42].

На думку дослідника, беззаперечним є факт, що визначення ознак об'єктивної сторони злочину, передбаченого положеннями ст. 368 Кримінального кодексу України, а також інших статей розділу XVII КК України, в яких одночасно застосовуються терміни «пропозиція» та «обіцянка», залишається предметом наукової дискусії [8, с. 42].

Суб'єктивна сторона цього правопорушення характеризується умислом. Службова особа усвідомлює протиправність своїх дій та прагне отримати неправомірну вигоду. Мотиви можуть бути різними: особиста матеріальна зацікавленість, бажання забезпечити переваги для третіх осіб чи навіть примус із боку інших осіб.

Умисел може бути прямим або непрямим. Прямий умисел передбачає, що особа прямо прагне отримати вигоду. Непрямий умисел виникає тоді, коли службова особа допускає можливість отримання вигоди як наслідок своїх дій.

Однією з ключових проблем у боротьбі з корупцією є складність доказування факту корупційного правопорушення. У більшості випадків такі діяння мають прихований характер і здійснюються без свідків. Використання сучасних технологій для документування злочинів (аудіо – та відеофіксація) значно покращило ефективність правоохоронних органів у цьому напрямі.

Доцільно погодитися з позицією, яку висловлюють К. А. Возняковська, Д. А. Біленець та В. В. Марчук, щодо того, що чинні антикорупційні заходи часто не враховують складність і динаміку організованої злочинності, що, відповідно, створює перешкоди для їхньої ефективної реалізації у процесі протидії цьому явищу [9, с. 44], адже цей аспект притаманний і протидії корупційним правопорушенням, які пов'язані з прийняттям пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовими особами.

Одним з актуальних викликів залишається недостатня визначеність законодавчих положень щодо терміна «неправомірна вигода», що в окремих випадках спричиняє неоднозначність у трактуванні дій та ускладнює їх правову кваліфікацію. На думку А. Я. Палюха, Д. С. Коломійця та О. М. Шишової, посилення корупційних ризиків, розширення масштабів і зростання інтенсивності корупційних проявів в Україні є наслідком загострення кризових процесів у сферах економіки, політики та суспільного життя. Ці явища призводять до деформації національної економіки та дисбалансів у суспільно-політичних процесах. У таких умовах науковці підкреслюють необхідність розробки дієвих механізмів протидії корупції, одним із яких може бути перегляд і вдосконалення законодавства у сфері запобігання корупційним правопорушенням та боротьби з ними [10, с. 57].

З огляду на викладене, вважаємо, що для досягнення результативності у протидії корупції необхідно впроваджувати комплексний підхід, який охоплює такі заходи:

1. Посилення законодавства. Необхідно вдосконалювати норми кримінального права щодо відповідальності за корупційні правопорушення, а також забезпечити їх узгодженість із міжнародними стандартами.

2. Підвищення прозорості. Впровадження електронного урядування, відкритих реєстрів і платформ для моніторингу діяльності службових осіб сприяє зменшенню можливостей для зловживань.

3. Зміцнення антикорупційних органів. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) та Вищий антикорупційний суд потребують належного фінансування, кадрової підтримки та реальної незалежності.

4. Освітні кампанії. Підвищення рівня правосвідомості серед населення і службових осіб через освітні програми, тренінги та інформаційні кампанії може змінити ставлення до корупції.

5. Невідворотність покарання. Забезпечення швидкого та справедливого розгляду справ про корупцію є ключовим фактором у формуванні негативного ставлення до цього явища.

У цьому аспекті доречними також є думки Ю. С. Навроцької та Р. І. Пашова, які наголошують на тому, що протидія корупції нерозривно пов'язана з формуванням доброчесності та розвитком громадянського суспільства. Корупція й доброчесність є антагоністичними явищами, тому підвищення рівня доброчесності безпосередньо сприяє зменшенню проявів корупції в державі. Водночас становлення громадянського суспільства може слугувати ефективним інструментом у боротьбі з корупцією та запобіганні їй [11, с. 259].

Водночас ми поділяємо і позицію С. С. Єсімова, який зазначає, що в науковій літературі обґрунтовується пріоритетне застосування юридичних інструментів кримінально-правового характеру, зокрема посилення санкцій за вчинення корупційних кримінальних правопорушень. Проте використання виключно

кримінально-правових засобів у сучасних умовах є недостатнім, оскільки вони не здатні усунути передумови, що сприяють виникненню та розвитку корупції. Згідно з позицією вченого, кримінально-правові засоби виконують функцію покарання корупціонерів через застосування заходів кримінальної репресії, тоді як адміністративно-правові інструменти спрямовані на усунення або мінімізацію умов, які сприяють поширенню корупції [12, с. 23].

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, можемо констатувати, що корупційні правопорушення, пов'язані з прийняттям пропозиції, обіцянки або одержанням неправомірної вигоди службовими особами, мають серйозний вплив на суспільні відносини та функціонування державних інститутів.

Правова кваліфікація дій, пов'язаних із прийняттям пропозиції, обіцянки чи одержанням неправомірної вигоди, потребує чіткого та системного підходу. Встановлено, що ключовим елементом складу цього правопорушення є корисливий мотив і прямий умисел службової особи, спрямований на отримання особистої вигоди чи переваг для третіх осіб. Цей аспект є надзвичайно важливим для відмежування корупційних правопорушень від інших порушень службової дисципліни чи професійної етики.

Аналіз чинного законодавства України свідчить про наявність прогалин та суперечностей у визначенні понять «неправомірна вигода» та «службова особа». Це створює труднощі у правозастосуванні та може сприяти уникненню відповідальності винними особами. Зокрема, необхідно уточнити критерії оцінки неправомірної вигоди, враховуючи її нематеріальний характер (послуги, пільги, привілеї тощо).

Емпіричні дослідження показують, що прийняття неправомірної вигоди є одним із найбільш латентних видів корупційних правопорушень. Низький рівень виявлення та при-

тягнення до відповідальності зумовлений як недостатньою ефективністю правоохоронних органів, так і проблемами у формуванні доказової бази. Це вимагає впровадження нових підходів до оперативно-розшукової діяльності, зокрема використання сучасних технологій для документування фактів корупційної діяльності.

Водночас варто наголосити на необхідності зміцнення інституційної спроможності антикорупційних органів та підвищення рівня їхньої незалежності. Успішна боротьба з корупцією передбачає не лише належну правову базу, але й створення умов для ефективного функціонування органів, відповідальних за розслідування корупційних правопорушень та запобігання їм.

Важливим напрямом протидії корупції є превентивні заходи, спрямовані на формування антикорупційної культури у суспільстві. Це передбачає посилення освітніх ініціатив, спрямованих на підвищення обізнаності громадян про негативні наслідки корупції, а також розвиток механізмів громадського контролю за діяльністю службових осіб.

Отже, варто зазначити, що прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовими особами є складним і багатограним явищем, яке потребує комплексного підходу до його дослідження та протидії. Ефективна боротьба з цим видом корупції можлива лише за умови вдосконалення законодавчої бази, підвищення ефективності правоохоронної діяльності та активного залучення громадянського суспільства до процесів моніторингу та контролю. А отже, надалі доцільно акцентувати увагу на питанні ролі громадянського суспільства у протидії корупційним правопорушенням, що вчиняються службовими особами у формі прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди.

Список використаних джерел:

1. Мартинов Д. Ю., Обушна Н. І. Феномен корупції в системі публічного управління: теоретичні аспекти наукового дискурсу. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1720>
2. Кікалішвілі М. В. Західноєвропейські моделі стратегії протидії корупційній злочинності. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія «Юридичні науки»*. 2019. № 6. Т. 30 (69). С. 124–130.

3. Мовчан А. В., Мовчан М. А. Основні причини поширення корупційних явищ в органах державної влади України. *Проблеми антикорупційної діяльності в Україні* : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 18 травня 2015 року) / МАУП. Київ : МП «Леся», 2015. С. 73–76.
4. Боднарчук О. Г. Усунення корупційних ризиків як ключовий фактор у боротьбі з корупцією у сфері виконання покарань. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2013. № 6-2. Том 1. С. 84–87.
5. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.
6. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
7. Ушканенко Е. О. Криміналістична характеристика прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди. *Право і суспільство*. 2024. № 2. С. 532–540.
8. Шумейко Д. О. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою: проблеми правової кваліфікації. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 1. С. 39–51.
9. Возняковська К. А., Біленець Д. А., Марчук В. В. Антикорупційні механізми у системі публічного адміністрування як засіб боротьби з організованою злочинністю в сфері господарювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2024. Вип. 84. Ч. 3. С. 43–48.
10. Палюх А. Я., Коломієць Д. С., Шишова О. М. Удосконалення законодавства у сфері запобігання та протидії корупції в умовах євроінтеграційних процесів. *Право та державне управління*. 2023. № 2. С. 56–62.
11. Навроцька Ю. С., Пашов Р. І. Запобігання корупції та забезпечення доброчесності як запорука розбудови громадянського суспільства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 20. С. 258–262.
12. Єсімов С. С. Адміністративно-правові засоби запобігання корупції. *Проблеми вдосконалення діяльності правоохоронних органів щодо виявлення, припинення та превенції корупційних проявів* : матеріали постійно діючого науково-практичного семінару (м. Львів, 28 травня 2021 року) / упорядник Ю. А. Хатнюк. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. С. 22–25.

References

1. Martynov, D. Y., & Obushna, N. I. (2020). T Fenomen koruptsii v systemi publichnoho upravlinnia: teoretychni aspekty naukovoho dyskursu [The phenomenon of corruption in the public administration system: theoretical aspects of scientific discourse]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Public Administration: Improvement and Development*, Vol. 8. Retrieved from: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1720> [in Ukrainian].
2. Kikalishvili, M. V. (2019). Zakhidnoievropeiski modeli stratehii protydii koruptsiinii zlochynnosti [Western European models of strategies for combating corruption crime]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriiia «Iurydychni nauky» – Scientific Notes of V.I. Vernadsky Taurida National University. Series: Legal Sciences*. Vol. 30, vol. 69(6). Pp. 124–130 [in Ukrainian].
3. Movchan, A. V., & Movchan, M. A. (2015). Osnovni prychny poshyrennia koruptsiinykh yavysheh v orhanakh derzhavnoi vlady Ukrainy [The main reasons for the spread of corruption in Ukrainian government bodies]. *Problemy antykoruptsiinoi diialnosti v Ukraini : zb. mater. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 18 travnia 2015 roku) – In Problems of Anti-Corruption Activities in Ukraine: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Kyiv, May 18, 2015)*. Pp. 73–76. Kyiv: MPA «Lesya» [in Ukrainian].
4. Bodnarchuk, O. G. (2013). Usunennia koruptsiinykh ryzykiv yak kliuchovyi faktor u borotbi z koruptsiieiu u sferi vykonannia pokaran [Eliminating corruption risks as a key factor in combating corruption in the field of penal enforcement]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriiia «Iurysprudentsiia» – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Jurisprudence*. Vol. 6-2, vol. 1. Pp. 84–87 [in Ukrainian].
5. Pro zapobihannya koruptsiyi : Zakon Ukrayiny vid 14 zhovtnya 2014 roku № 1700-VII. [On Prevention of Corruption: Law of Ukraine No. 1700-VII of October 14, 2014] [On preventing corruption]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*. Vol. 49. St. 2056 [in Ukrainian].
6. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 roku № 2341-III. [Criminal Code of Ukraine No. 2341-III of April 5, 2001]. [Criminal Code of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*. Vol. 25–26. St. 131 [in Ukrainian].
7. Ushkanenko, E. O. (2024). Kryminalistychna kharakterystyka pryiniattia propozytsii, obitsianky abo oderzhannia suddiamy nepravomirnoi vyhody [Forensic characteristics of accepting an offer, promise or receiving an improper benefit by judges]. *Pravo i suspilstvo – Law and Society*. Vol. 2. Pp. 532–540 [in Ukrainian].

8. Shumeiko, D. O. (2015). Pryiniattia propozyitsii, obitsianky abo oderzhannia nepravomirnoi vyhody sluzhbovuiu osoboiu: problemy pravovoi kvalifikatsii [Acceptance of an offer, promise or receipt of an improper benefit by an official: issues of legal qualification]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav – Legal Journal of the National Academy of Internal Affairs*. Vol. 1. Pp. 39–51 [in Ukrainian].
9. Voznyakovska, K. A., Bilenets, D. A., & Marchuk, V. V. (2024). Antykoruptsiini mekhanizmy u systemi publichnoho administruvannia yak zasib borotby z orhanizovanoi zlochynnisti v sferi hospodariuvannia [Anti-corruption mechanisms in the public administration system as a means of combating organized crime in the economic sphere]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Pravo» – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law*. Vol. 84. Part 3. Pp. 43–48 [in Ukrainian].
10. Palyukh, A. Y., Kolomiets, D. S., & Shyshova, O. M. (2023). Udoshkonalennia zakonodavstva u sferi zapobihannia ta protydyi koruptsiyi v umovakh yevrointehratsiynykh protsesiv [Improving legislation in the field of preventing and combating corruption in the context of European integration processes]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia – Law and Public Administration*. Vol. 2. Pp. 56–62 [in Ukrainian].
11. Navrotska, Y. S., & Pashov, R. I. (2024). Zapobihannia koruptsiyi ta zabezpechennia dobrochesnosti yak zaporuka rozbudovy hromadyans'koho suspil'stva [Preventing corruption and ensuring integrity as a guarantee of building civil society]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*. Vol. 20. Pp. 258–262 [in Ukrainian].
12. Yesimov, S. S. (2021). Administratyvno-pravovi zasoby zapobihannia koruptsiy [Administrative and legal means of preventing corruption]. Problemy vdoskonalennia diialnosti pravookhoronnykh orhaniv shchodo vyvavlennia, prypynennia ta prevntsii koruptsiynykh proiaviv : materialy postiino diuchoho naukovopraktychnoho seminaru – In Problems of Improving the Activities of Law Enforcement Agencies in Identifying, Stopping, and Preventing Corruption Manifestations: Materials of a Permanent Scientific and Practical Seminar (Lviv, May 28, 2021). Pp. 22–25. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 21.07.2025

Дата прийняття статті: 26.08.2025

Опубліковано: 27.10.2025

